

Høy røst

Per Halvorsen
journalist

Nora Skjerdingsstad
redaksjonssekretær

Han lover tydeligere tale overfor politikerne og synger gjerne karaoke for å gi et håndslag til foreningsdemokratiet.

Skrivebordet er dyttet inn i motsatt hjørne, de gamle bildene på veggene erstattet med nye. På skjenken hviler en sixpence. Det er én dag og to timer siden Håkon Kongsrud Skard som Psykologforeningens nyvalgte president første gang satte sine lange ben innenfor terskelen til hjørnekontoret i andre etasje i Kirkegata 2.

I midten av februar lanserte han sitt kandidatur med kritikk av det bestående. 22. november ble han klappet inn i vervet av landsmøtedelegatene i Sandefjord. I løpet av det forutgående halvåret hadde tre andre mannlige kandidater i tur og orden kastet kortene. Et knapt døgn etter at vi har intervjuet ham, bekjentgjør visepresident Heidi Svendsen Tessand at hun ikke lenger vil være med på laget.

– *Overtar du en splittet forening?*

– Etter landsmøtet er jeg fristet til å si nei. Der opplevde jeg at det er langt mer som forener oss enn splitter oss. At det kan gå en kule varmt, betyr at vi er engasjert i det vi holder på med. De bitreste konfliktene er ofte mellom de gode hensynene. Jeg ønsker å være en president for alle. Det kommer jeg til å si igjen og igjen. Jeg håper jeg kan vise det i handling også, sier han.

Murr, murr

Det hadde murret en stund. Tillitsvalgte rundt i landet hadde skrevet spaltemetere om det de opplevde var en betydelig disharmoni mellom rammevilkår og krav til tjenestekvalitet. Om psykologer som ikke rakk å ferdigbehandle pasientene, kombinert med økende politiske krav om høyere effektivitet, mindre tvang og færre selvmord. Da Skard stakk sin skjeggpyrdete hake frem i Psykologtidsskriftet 14. februar 2019, var det denne misnøyen han frontet; misnøyen med trange kår i spesialisthelsetjenesten, med innsatsstyrt finansiering (ISF). Han har ennå ikke rukket å brette opp ermene, men det er dette han har gått til valg på å gjøre noe med.

Det er umulig å love resultater. Skoene trykker på forskjellige steder alt etter hvor i landet du jobber

– Det lønner seg for sykehusene å satse på somatikken. Kodene belønner ikke det vi er opptatt av: forebyggende arbeid og arenafleksible tjenester. Dette er ting vi bør ta opp i mye større grad enn det vi har gjort til nå. ISF er jo foreningen imot, men det er innført. Helse- og omsorgsdepartementet har bedt om tilbakemeldinger om ISF, og det skal de få, sier han med ettertrykk.

Der skoen trykker

– *Er det under ditt presidentskap vi endelig skal få realisert intensjonen med den gylne regel?*

(Kort pause, lettere oppgitt latter.)

– Det er umulig å love resultater. Skoene trykker på forskjellige steder alt etter hvor i landet du jobber: I Troms sliter de med å rekruttere og er opptatt av lønnsbetingelser. I Oslo er det for få årsverk. Du får dermed ikke ferdigbehandlet pasientene før du må avslutte. Det jeg kan love, er en økt innsats på disse områdene. Om det gir resultater, vet jeg ikke, men det skal ikke stå på innsatsen. Vi må jobbe med nåværende regjering, og vi må posisjonere oss mot stortingsvalget om under to år. Helseforetakene har systematisk latt være å følge politikernes føringer om å prioritere psykisk helsevern gjennom mange år. Dette må løftes frem. Å si at økonomi ikke er en del av det, er for dumt, sier han.

– Falsk motsetning

I oppløpet til landsmøtet ble han fortolket som en som vil lansere en ny formel for Psykologforeningens kommunikasjonsstrategi; en formel der «utestemme» vil være en sentral faktor.

– *Hvor høyrøstet har du planer om å bli?*

– Den debatten hviler på en falsk motsetning. Jeg har sagt vi skal være tydeligere. Politisk arbeid handler om å snakke med både utestemme og innestemme. Med utestemme mener jeg å gå offentlig ut med standpunkt, som gjerne er kritiske, og med forslag til hvorfor og hvordan ting bør være annerledes. Det står ikke i motsetning til at man også går i dialog og søker samarbeid. Vi ser det hele tiden: I det ene øyeblikket diskuterer politikerne så busta fyker. I neste øyeblikk går de rolig rundt i Stortingets vandrehall og finner løsninger.

Og dette ligger ham åpenbart på hjertet, for han gjentar det flere ganger: Psykologforeningen har ansvar for å belyse for offentligheten hvordan medlemmene – de som forvalter tjenestene – opplever situasjonen.

– Vi skal ikke bare gå ut og rope etter mer penger, det fungerer jo ikke. Men vi skal bli flinkere til å dokumentere utfordringene vi står midt oppi, og foreslå løsninger. Det var det foretakstillitsvalgt Siri Næs gjorde med sin medlemsundersøkelse i Møre og Romsdal, og senere foreningen sentralt da den lot seg inspirere av Siris idé. Det var et godt eksempel på å bruke utestemme, mener Skard.

Karaokepresident

VIL IKKE LOVE Håkon Kongsrud Skard frontet misnøyen med rammevilkårene i psykisk helsevern, men er varsom med å love resultater.

Han beskriver seg selv som diplomatisk og lite selvhøytidelig. Han sier han vil være en lavterskelpresident, en som «vil bjuda på».

- Jeg skal være en stemme for et fellesskap, og da må ikke høytideligheten og makten som ligger i presidentvervet, stå i veien for å kunne ta kontakt, enten det gjelder medlemmer, brukere eller andre som er opptatt av psykisk helse. Da kan det være klokt ikke å fremstå som ufeilbarlig. Ja, til og med synge karaoke, om nødvendig.

- Karaoke?

- Ja, gjerne det. Da signaliserer man jo at også andre kan være seg selv. Og det foster godt samarbeid og til syvende og sist bedre og mer åpne beslutningsprosesser, og mulighet for større grad av demokrati.

Polarisering

Det er ikke til å komme utenom. Mange oppfattet diskusjonene før landsmøtet som polariserende. Utestemme versus innestemme var bare en av flere dikotomier. Fagforening versus samfunnsorganisasjon en annen.

- I hvor stor grad bidro du selv til polariseringen?

- Det vil være tåpelig av meg å hevde at jeg er totalt uskyldig. Det øyeblikket du går ut med kritikk, er det en inngang til å skape motsetninger. Jeg lansert mitt kandidatur med noe jeg oppfattet var en mangel ved foreningen. De andre kandidatene tok opp hansken. Jeg tror uenighet er sunt. Temperaturen kan bli høy, ikke minst i sosiale medier. Psykologer er ikke noe flinkere enn resten av befolkningen til å krangle der, sier han.

Temperaturen kan bli høy, ikke minst i sosiale medier. Psykologer er ikke noe flinkere enn resten av befolkningen til å krangle der.

Men her sitter han altså og ser lyst på livet. 41 år gammel. Gift med en kommunepsykolog som han har to sønner med, en på fem og en på sju. Innebandyspiller og Chelsea-supporter. Sønn av en psykolog og en sivilingeniør og tidligere statssekretær for Arbeiderpartiet. De siste årene har han jobbet som universitetslektor ved Universitetet i Oslo og psykologspesialist ved poliklinikken Raskere tilbake ved Diakonhjemmet sykehus. En ekte «Skard». Kanskje det nærmeste vi kommer en Kennedy-klan i norsk psykologi, med Håkons bestemor Åse Gruda Skard på toppen. En av Psykologforeningens grunnleggere og psykologfaglig populariseringsikon i NRK på 70- tallet. Det siste har inspirert til at foreningen årlig deler ut en pris i hennes navn. I tillegg til Håkons mor er også to tanter psykologer.

Bortsett fra noen besøk på bestemorsfanget, og at vår mann for cirka 33 år siden tok med nabogutten hjem for å besiktige bestemorens skallete hode (hun hadde fått behandling for kreft), har han få erindringer om bestemoren. Han har heller ikke nytt godt av at kafeen på Psykologisk institutt i Oslo, der han studerte, bærer hennes navn.

- Vi glemmer så fort. Én generasjon, så er det stopp. Men kanskje jeg mer enn andre har fått med meg Psykologforeningens historiske linjer. At noen har gjort jobben for at psykologer har fått den statusen og den tilliten de har i Norge i dag. At her i landet kan vi få psykologisk behandling med en

kvalitet og med en rettssikkerhet som er fraværende mange andre steder. Det skal vi hegne om, sier han.

Fagforening og samfunnsorganisasjon

– Hva er det viktigste – medlemmenes interesser eller samfunnets behov?

– Igjen en kunstig motsetning. I 90 prosent av sakene vi jobber med, sammenfaller medlemmenes interesser med samfunnets behov. Medlemmene ønsker å levere gode tjenester til befolkningen. Tjenester som bedrer folks psykiske helse gjennom forebygging og behandling. Det er vårt samfunnsansvar. Det er knyttet til psykologenes fagetikk at samfunnets interesser og behov står i sentrum, sier han.

Den nye psykologpresidenten mener det er medlemmene og ivaretagelsen av deres interesser som utgjør gjennomslagskraften Psykologforeningen er avhengig av for å kunne levere tjenestene samfunnet etterspør.

– Vi er nødt til å ivareta det ene for å få til det andre, sier han, men medgir at det kan oppstå situasjoner der de enkelte hensynene havner i konflikt.

Han bruker spesialistutdanningen som eksempel. Gjennomfører du den, kiler det behagelig i lønnskontoen. Slik sett lønner det seg med et utdanningsløp som gjør psykologer til spesialister så fort som mulig. På den annen side må vi sikre at utdanningen har høy faglig kvalitet, påpeker han. Han viser til at landsmøtet vedtok å se nærmere på hvordan psykologer best mulig kan tilegne seg klinisk ekspertise, og hvordan dette bør slå inn i spesialistutdanningen.

– Det er en del av vårt samfunnsansvar å finne balansepunktet mellom disse hensynene, sier han.

Sju kjappe

- **Forbilde:**
Nelson Mandela. Å klare overgangen fra apartheid uten borgerkrig, samtidig som man bearbeidet traumene fra fortiden er enormt imponerende
- **Boka jeg aldri glemmer:**
Vredens druer. Reisen gjennom USA i dyp fattigdom er både tragisk og livsbejaende på en gang
- **Ville helst gått i terapi hos:**
Haha! Erich Fromm
- **Lytter til:**
Alt unntatt frijazz. Spotify brukes på alle transportetapper, både musikk og podcaster
- **Hvis ikke psykolog, skulle jeg vært:**
Lærer, journalist, historiker
- **Ser på:**
The Crown, idrett, dokumentarer
- **Sitter gjerne fast i heisen med:**
Kona mi. Hun er det beste mennesket jeg vet om

Tidsfleksible tjenester

– *Hva med arbeidstid? Profesjonens nytteverdi opphører vel ikke på slaget fire om ettermiddagen?*
– Godt eksempel. Vi bør kunne tilby både arenafleksible og tidsfleksible tjenester. Jeg har selv vært med på å framforhandle særavtaler for at psykologer skal kunne jobbe om kvelden. Og som tidligere MST-terapeut vet jeg hvor viktig det er å være tilgjengelig også utenfor normalarbeidstid. Men avtaleverket må være basert på frivillighet og sørge for rimelig kompensasjon.

Jeg er tilhenger av at vi må være tilgjengelige større deler av døgnet

Han mener at gode avtaler om tidsfleksible tjenester er et godt eksempel på at effektivt tillitsvalgstarbeid og innsatsen for gode tjenester går hånd i hånd.

– Og sett i lys av vårt nye hovedsatsningsområde vil det jo være litt pussig om vi ikke kan tilby konsultasjoner utenfor arbeidstid. Jeg er tilhenger av at vi må være tilgjengelige større deler av døgnet, men dette er prioriteringer som sentralstyret må være med på, sier Skard.

Små kommuner, få kommunepsykologer

Få uker før nyttårsskiftet er han likevel mest opptatt av de geografiske forskjellene i det kommunale psykologtilbudet. Skards bekymring dreier seg først og fremst om at de små kommunene som sliter mest med rekrutteringen, også er blant dem som befinner seg lengst unna spesialisthelsetjenesten. Dette ønsker han å ha en dialog om med de som jobber i kommunen. Om hva som må til av lønn, rekrutteringstriks (f.eks. alltid å utlyse flere stillinger samtidig) og markedsføring av interkommunale samarbeidsløsninger for å kunne gjøre jobbene attraktive. Han er bekymret for at kommunene skal kunne kjøpe seg ut av lovkravet ved å gå til private leverandører som tilbyr seg å fylle små stillinger.

– Det er jo ikke vår intensjon med kommunepsykologsatsningen. Jeg har ingen magisk løsning, men vi må finne ut hva som fungerer på de enkelte stedene, sier han.

Organisasjon og makt

En ny landsmøteperiode er så smått i gang. Skard opplever medlemmenes engasjement som større enn noensinne. I hvert fall om man tar utgangspunkt i mengden saker som var til behandling på landsmøtet i Sandefjord. En organisatorisk gjennomgang var en av bestillingene det nye sentralstyret fikk i fanget: Hva skal være lokallagenes mandat i fremtiden, hvordan utvikle en forening som ivaretar representativiteten på best mulig måte, hva med ansvarsfordelingen mellom president og visepresidenter? Det handler om makt, og vi snakker potensiell konfliktsone. Dessuten: Hvem skal lede arbeidet? I Sandefjord var Skard selv blant dem som ønsket en ekstern gjennomgang.

– Hvis jeg skal ha ansvar for en organisasjonsreform som har åpenbare følger for min maktutøvelse, får jeg en habilitetsutfordring. Samtidig skjønner jeg frykten for at konsulentselskaper ikke nødvendigvis har noen bedre kjennskap til organisasjonen enn organisasjonen selv. Risikoen med eksterne er at det blir dyrt og dårlig. Derfor endte vi opp med et mandat som innebærer at sentralstyret skal holde i arbeidet, men vurdere egen habilitet når spørsmålet dukker opp.

– *Er du komfortabel med den løsningen?*

– Jeg håper vi kan få til å gjøre det på en måte som jeg kan være komfortabel med. Arbeidet må forankres lavt i organisasjonen, og landsmøtevedtaket åpner for å hente inn kompetanse utenfra der

det er nødvendig. Det vil ikke være ønskelig at sentralstyret skal vurdere sin egen fortreffelighet i ett og alt.

Intern organisering, Nasjonal helse- og sykehusplan, utredningen av ny tvangslov. Sistnevnte er så tykk og tung at du må tenke løfteteknikk om du ikke vil la den ligge. Det er dette han har fått medlemmenes tillit til å ta tak i.

Han sier han ikke skal bruke presidentvervet som springbrett til noe annet. Får han det som han håper på, sitter han i to perioder og går deretter tilbake til klinisk virksomhet.

– Dette er det høyeste vervet jeg er ute etter i min karriere. Det er et ærefullt oppdrag. Jeg skal ingen andre steder, sier han.